Verslag

Dr. J. Schouten
Directeur Sted. Musea, Gouda

Verslag van museale werkbezoeken aan Aruba, Sint Maarten, Saba, St. Eustatius, Curaçao en Suriname.

Op verzoek van het voorlopig bestuur van het op Aruba op te richten Arubaans Museum (Museo Arubano), dat op korte termijn gevestigd zal worden in het thans grotendeels gerenoveerde en gerestaureerde Fort Zoutman, werd in het kader van de Technische Bijstand op instigatie van STICUSA door ondergetekende een gecombineerd werkbezoek aan Aruba, Sint Maarten, Saba, St. Eustatius, Curaçao en Suriname gebracht gedurende het tijdvak van 25 mei tot 7 juli 1975, omvattend diverse museale werkzaamheden, gericht op de organisatie en verdere uitbouw van de reeds ter plaatse aanwezige en nog op te richten musea.
Informatieve en constructieve besprekingen met de diverse stichtingsbesturen waren eveneens op de genoemde doelen gericht, waarbij met groot genoegen geconstateerd kon worden, dat deze besprekingen in volkomen openheid konden gevoerd worden en als zodanig geapprecieerd werden en waarbij gehoopt mag worden dat zij een gunstig effect zullen sorteren.

ARUBA

Van 25 mei tot en met 4 juni 1975 verbleef ondergetekende op Aruba met als opdracht definitieve adviezen te geven in verband met de te vormen "Stichting Arubaans Museum" en de situering van dit museum in het voormalige "Fort Zoutman", genaamd naar Admiraal Zoutman, geboren te Reeuwijk (Gouda) 10 mei 1724, en beroemd overwinnaar van de zeeslag bij Doggersbank op de Engelse vloot.
Fort Zoutman is een klein en bescheiden Hollands fort, bestaande uit een vestingmuur met schietgaten met binnen de ommuring een driedelig bestuurs- en gamizoensgebouw met daarbij behorend vrijstaand typisch Arubaans keukengebouwtje. In de patio bevinden zich een drietal cellen van later datum. In de loop van de 19e eeuw werd het fort uitgebreid met de bouw van de zogenaamde Willem-III-toren, welke tevens als toegangspartij van het fort dienst doet.
In de loop van de 20ste eeuw werden de garnizoensgebouwtjes gesloopt en raakte het fort in verval.
In 1965 werden door de heer Jan Beaujon de eerste plannen gelanceerd tot restauratie van het fort over te gaan en in het te zijner tijd gerestaureerde bouwwerk een Arubaans Museum onder te brengen. Nadat de Culturele Adviesraad de plannen tot restauratie had goedgekeurd, duurde het door tal van omstandigheden nog een aantal jaren voordat de restauratie gerealiseerd kon worden.

-/-

Thans, 1975, is de restauratie en renovatie, grotendeels voltooid en voortreffelijk uitgevoerd. De restauratie van de in bouwvallige toestand verkerende Willem III-toren brengt door erosie van later aangebrachte ijzeren balken speciale moeilijkheden en risico's met zich mee. Op technische aanwijzingen van prof.dr.ir.C.L. Temminck Groll is behoud van de toren mogelijk en zal op grond van zijn adviezen de restauratie op korte termijn ter hand genomen kunnen worden.

Op 28 mei 1975 vond een bespreking plaats met enige leden van het voorlopige stichtingsbestuur, te weten:
Jan Beaujon, voorzitter,
Urbano Maduro, secretaris,
Th. Schouten, penningmeester,
Simeon Frank, lid,
dr. J. Schouten, museum-deskundige.
Op dezelfde dag vond een uitvoerig gesprek plaats met de archeoloog, drs. E.H.J. Boerstra, nadat deze zijn zeer bekwaam geleide opgravingswerkzaamheden op Tanki Flip had laten zien. Op genoemde vergadering werd, nadat door mij een uitvoerig exposé over een museum in het algemeen en over een Arubaans Museum in het bijzonder werd gegeven, besloten zo spoedig mogelijk de Stichting notarieel op te richten. Hiertoe werd een concept stichtings-akte besproken.
Tenslotte werd uitvoerig het waarom van een Arubaans Museum besproken en de aan een dergelijk museum verbonden onmisbare werkzaamheden en administratieve taken.
Ondersteund door uit Nederland meegebracht materiaal werden de volgende adviezen uitgebracht:

ADVIEZEN

1. Voorop moet gesteld worden dat Fort Zoutman, na in zijn oorspronkelijke toestand teruggebracht te zijn, zonder enige twijfel uitstekend zal voldoen aan de te stellen museale eisen. Het fort is zeer gunstig gelegen en zal door zijn eigen architectonische aard, daar het uit drie afzonderlijke gebouwtjes, onderling tot een eenheid verbonden, en een afzonderlijke torenpartij bestaat, het geheel omgeven door een vestingmuur, met de hieruit voortvloeiende natuurlijke separaties, de gelegenheid bieden de uit den aard der zaak nogal uiteenlopende collecties harmonisch en overzichtelijk op te stellen.

2. Een Arubaans Museum dient in eerste aanleg een goed functionerend cultuur-historisch museum te zijn, dat bovenal gericht moet zijn op de eigen identiteit van Aruba en tot meerdere bewustmaking van deze identiteit. Het is voor de toekomst belangrijk dat de eigen identiteit van het eiland en zijn bewoners bewaard blijft. Het Arubaans Museum kan er toe bijdragen dat de interesse voor het eiland, met name voor zijn natuur, geschiedenis en architectuur bevorderd wordt.
   Het op te richten museum zal zich moeten bezig houden met het verzamelen en conserveren van objecten van historische aard, van kunstnijverheid en van die voorwerpen, die betrekking hebben op het eiland Aruba, waarbij de bewoners, ook de vroegste bewoners, in al hun schakeringen ten nauwste moeten worden betrokken.

-/-

Hetzelfde geldt voor de instellingen en bedrijven op Aruba. Ook aan die objecten, waaruit de relatie met en de ondergane invloeden van andere gebieden, zoals Europa en Centraal-Amerika naar voren treedt, zal grote aandacht moeten worden besteed. Aruba bevindt zich in de gelukkige omstandigheid reeds een uitstekend archeologisch instituut te bezitten, dat ten dele in het museum dient geïntegreerd te worden onder leiding van de ter plaatse werkzame archeoloog. → Boerstra

Wanneer gesticht?

3. Daar Aruba eveneens over een goed functionerend Cultureel Centrum beschikt, waarin regelmatig tentoonstellingen worden gehouden van beeldende kunst, behoeft aan dit laatste onderwerp geen aandacht besteed te worden.

4. Men zal zo spoedig mogelijk over moeten gaan tot het stichten op formele wijze van het Arubaans Museum, teneinde met de noodzakelijke voorbereidende werkzaamheden te kunnen beginnen. Zie bijlage : concept Stichtings-Akte.

zie statuten Museo Historico Arubano

5. Er zal nu reeds een depot moeten worden ingericht, zo mogelijk op of bij het museum-terrein.

6. Reeds nu moet zo uitvoerig mogelijk begonnen worden met het aanleggen van de verzamelingen. Het zal aanbeveling verdienen de hieraan verbonden werkzaamheden zó over de verschillende medewerkers te verdelen, dat een ieder zo veel mogelijk op zijn eigen belangstellingsgebied kan werken. Ook de schijnbaar onbelangrijke zaken kunnen zeer belangrijk zijn. De medewerking van de pers zal op dit verwervingsgebied zeer nuttig zijn.

zie Diario 15/2 → 02. Geen vb uit 1945? krantencollectie boven.

7. Ieder voorwerp dient onmiddellijk in een algemeen en doorlopend aanwinsten/verliesboek door de daarvoor aangestelde beheerder te worden genoteerd met de daarbij behorende gegevens van aankoop, schenking of bruikleen. Eventuele verliezen, die b.v. door het terugnemen van een bruikleen kunnen optreden, moéten eveneens in dit boek worden opgenomen. De rechterzijde van het boek kan men b.v. wijden aan de aanwinsten, de linkerzijde aan de verliezen. Daarna dient ieder object zo spoedig mogelijk op een gestandaardiseerde inventariskaart beschreven te worden, zo mogelijk voorzien van een foto, en gemerkt met een met lakverf aangebracht inventarisnummer, dat voor het publiek niet zichtbaar moet zijn.

8. Het is aan te raden bij schenking of bruikleen gebruik te maken van een officiële bedankkaart, die door de voorzitter en de conservator dient te worden getekend (zie voorbeeld).

9. Van ieder bruikleen moet een bruikleenakte in tweevoud worden opgemaakt, waarvan beide partijen een door beiden getekend exemplaar moeten bewaren. (Zie voorbeeld)

-/-

10. Men zal nu reeds in dit voorbereidend stadium moeten gaan verzamelen en al datgene wat verworven wordt op de hierboven vermelde wijze administratief moeten verwerken.
Er zal aan de volgende themata aandacht besteed moeten worden:
a) Arubaanse archeologische objecten, reeds in ruime mate aanwezig.
b) Voorbeelden van plaatselijke flora en fauna etc. doch niet meer dan voorbeelden.
c) Meubelen uit diverse perioden, ook de zeer eenvoudige.
d) Klederdrachten.
e) Sieraden.
f) Muziekinstrumenten.
g) Gebruiksvoorwerpen van diverse aard: Keramiek, hout, metaal etc.
h) Vervoermiddelen zoals rijtuigje, waterwagen met bijbehorend tuig, etc.
i) Voorbeelden van inheemse nijverheid.
j) Visserij en landbouw.
k) Bouwfragmenten, zoals versieringen, hekwerk etc.
l) Topografische atlas van Aruba: gravures, tekeningen, schilderijen, kaarten en foto's. Voor de expositie hiervan is de torenruimte uitstekend te benutten en waarin tevens een klein kantoor gevestigd zou kunnen worden.
m) Door middel van teksten, grafieken en foto's het tijdperk van vóór de komst van de olie en het tijdperk van ná de komst van de olie visualiseren.

11. Men zal de hulp van vakgeleerden en specialisten bij de verwezenlijking van een en ander zo veel mogelijk moeten inschakelen, doch de definitieve inrichting van het museum te zijner tijd aan een ervaren museumdeskundige moeten overlaten, opdat een cultuur-historisch verantwoord, maar tevens een esthetisch geheel ontstaat, dat vooral harmonisch en evenwichting moet zijn.

12. Men diene zo spoedig mogelijk uit te zien naar een zo mogelijk Arubaanse jongeman, die de nodige capaciteit en aanleg bezit opgeleid te kunnen worden tot conservator. Het is niet noodzakelijk hiervoor een volledige kunsthistorische opleiding te verlangen. Ruim voldoende is als genoemde toekomstige functionaris gedurende enige jaren stage zou kunnen lopen in een all-round cultuur-historisch museum om zich vertrouwd te kunnen maken met de diverse objecten en materialen en om zich in de eerste plaats een goede museale discipline eigen te maken.
Het is zeer belangrijk dat in de statuten van het museumbestuur de plaats van de conservator ten opzichte van het bestuur nauwkeurig wordt bepaald en omschreven en dat in de statuten eveneens nauwkeurig de taken en de bevoegdheden van het bestuur worden opgenomen.

13. Door de conservator-administrator dient een jaarverslag gemaakt te worden over de gang van zaken van het afgelopen jaar.
Het jaarverslag moet ingediend worden bij het museumbestuur en bij de hiervoor in aanmerking komende autoriteiten.

-/-

14. Door het museumbestuur zal in overleg met de conservator jaarlijks in verband met het subsidiebeleid een begroting opgesteld moeten worden ten aanzien van de te verwachten activiteiten, met een schatting van de daaraan verbonden kosten en met de opgave van de bedragen van de vaste lasten etc. In het jaarverslag moet dan tevens de financiële status, te verschaffen door de penningmeester, over een en ander verantwoording worden afgelegd.

15. Het is niet noodzakelijk en ook niet wenselijk te wachten met de inrichting van het museum totdat de toren gerestaureerd is. Daar deze toren inwendig afgesloten kan worden, zal een noodingang door de muur (ommuring) als tijdelijke toegangspartij kunnen dienst doen.

16. Het is aan te raden van het begin af aan een bescheiden "museum-shop" in te richten voor de verkoop van kaarten, drukwerken en verantwoorde op het museum gerichte souvenirs.

Door ondergetekende zal op verzoek van het bestuur een voorlopige lay-out worden verstrekt in verband met de indeling van de beschikbare ruimten en het aan te schaffen vitrine-materiaal.

Aruba 3 juni 1975

w.g. dr. J. Schouten
directeur Sted. Musea, Gouda.